

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 29 липня 1991 р. № 114
Київ

Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ

{Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ

№ 33 від 27.01.92

№ 349 від 20.03.98

№ 986 від 07.06.99

№ 1831 від 26.11.2003

№ 428 від 08.06.2005

№ 798 від 06.06.2007

№ 624 від 09.07.2008

№ 1432 від 08.12.2009

№ 1126 від 02.11.2011

№ 412 від 23.05.2012

№ 1137 від 05.12.2012

№ 706 від 04.09.2013

№ 186 від 18.06.2014

№ 285 від 23.07.2014

№ 171 від 25.03.2015

№ 301 від 14.05.2015

№ 551 від 05.08.2015

№ 885 від 28.10.2015

№ 646 від 03.06.2022

№ 309 від 07.04.2023}

Кабінет Міністрів Української РСР **постановляє:**

Затвердити **Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ**, що додається.

{Постановляюча частина із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 624 від 09.07.2008}

Прем'єр-міністр УРСР

В.ФОКІН

**Державний секретар
Кабінету Міністрів УРСР**

В.ПЄХОТА

Інд. 38

ЗАТВЕРДЖЕНЕ
постановою Кабінету Міністрів УРСР
від 29 липня 1991 р. № 114

ПОЛОЖЕННЯ
про проходження служби рядовим і начальницьким
складом органів внутрішніх справ

{У назві та тексті Положення слова "Української РСР" виключено згідно з Постановою КМ № 624 від 09.07.2008}

{У тексті Положення слова "Збройні Сили СРСР" в усіх відмінках замінено словами "Збройні Сили" у відповідному відмінку, слова "Законом СРСР "Про загальну військову повинність" - словами "Законом України "Про військовий обов'язок і військову службу", а слова "Міністерства внутрішніх справ СРСР, ", "Міністерства внутрішніх справ СРСР і" та "УРСР" виключено згідно з Постановою КМ № 1137 від 05.12.2012}

{У тексті Положення слова "безпосереднє підпорядкування" в усіх відмінках замінено словами "пряме підпорядкування" у відповідному відмінку згідно з Постановою КМ № 301 від 14.05.2015}

РОЗДІЛ I
Загальні положення

1. Це Положення визначає порядок проходження служби особами рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, їх права і обов'язки.

До рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ належать особи, які перебувають у кадрах Міністерства внутрішніх справ і яким присвоєно спеціальні звання, встановлені законодавством.

2. Особам, які перебувають на службі в органах внутрішніх справ, присвоюються такі спеціальні звання:

Рядовий склад

рядовий міліції

рядовий внутрішньої служби

Молодший начальницький склад

молодший сержант міліції

молодший сержант внутрішньої служби

сержант міліції

сержант внутрішньої служби

старший сержант міліції

старший сержант внутрішньої служби

старшина міліції

старшина внутрішньої служби

прапорщик внутрішньої служби

старший прапорщик внутрішньої служби

Середній начальницький склад

молодший лейтенант міліції

молодший лейтенант внутрішньої служби

лейтенант міліції

лейтенант внутрішньої служби

старший лейтенант міліції

старший лейтенант внутрішньої служби

капітан міліції

капітан внутрішньої служби

Старший начальницький склад

майор міліції

майор внутрішньої служби

підполковник міліції

підполковник внутрішньої служби

полковник міліції

полковник внутрішньої служби

Вищий начальницький склад

генерал-майор міліції

генерал-майор внутрішньої служби

генерал-лейтенант міліції

генерал-лейтенант внутрішньої служби

генерал-полковник внутрішньої служби

3. На службу в органи внутрішніх справ приймаються на добровільних засадах особи, які досягли 18-річного віку (крім випадків, встановлених законодавством), здатні за особистими якостями, освітою і станом здоров'я виконувати покладені на них обов'язки. Під час прийняття на службу може бути встановлено іспитовий строк тривалістю до одного року. Особливості проходження служби в період іспитового строку визначаються МВС.

{Абзац перший пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 285 від 23.07.2014}

Стосовно осіб, які приймаються на службу в органи внутрішніх справ, проводиться спеціальна перевірка відповідно до [Закону України “Про запобігання корупції”](#) у разі, коли посади, на які вони претендують, передбачають зайняття відповідального або особливо

відповідального становища чи належать до посад з підвищеним корупційним ризиком, перелік яких затверджується Національним агентством з питань запобігання корупції.

{Пункт 3 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 412 від 23.05.2012; в редакції Постанови КМ № 171 від 25.03.2015}

{Пункт 3 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 624 від 09.07.2008}

4. Рядовий і молодший начальницький склад органів внутрішніх справ комплектується на договірних засадах особами чоловічої статі, які пройшли дійсну військову службу, іншими особами, які перебувають в запасі Збройних Сил (крім офіцерів запасу), а в необхідних випадках і жінками.

Порядок і умови укладання договору визначаються Міністром внутрішніх справ.

5. Особи рядового і молодшого начальницького складу в органах внутрішніх справ перебувають: чоловіки - до 45-річного віку, жінки - до 40-річного віку. При необхідності та за згодою цих осіб, за умови їх придатності до служби, строк служби може бути продовжено їм до п'яти років начальниками, яким надано право призначати на посади рядового і молодшого начальницького складу.

6. Посади середнього, старшого і вищого начальницького складу органів внутрішніх справ комплектуються особами, які мають вищу або спеціальну середню освіту і відповідають вимогам служби в органах внутрішніх справ.

Середній начальницький склад комплектується також особами молодшого начальницького складу, які мають середню або вищу освіту, досвід практичної роботи в органах внутрішніх справ і позитивно зарекомендували себе по службі.

7. Особи середнього, старшого і вищого начальницького складу залежно від присвоєних їм спеціальних звань перебувають на службі в органах внутрішніх справ до такого віку:

особи середнього і старшого начальницького складу, за винятком полковників міліції та полковників внутрішньої служби - 45 років

полковники міліції та полковники внутрішньої служби - 50 років

генерал-майори міліції, генерал-майори внутрішньої служби, генерал-лейтенанти міліції та генерал-лейтенанти внутрішньої служби - 55 років

генерал-полковники внутрішньої служби - 60 років

Особи середнього і старшого начальницького складу, на яких поширюється дія цього Положення і яким присвоєно спеціальне звання, перебувають на службі на посадах начальницького складу до 55 років.

{Пункт 7 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 646 від 03.06.2022}

8. Особи середнього, старшого і вищого начальницького складу, які досягли встановленого для них **пунктом 7** цього Положення віку, підлягають звільненню в запас з постановкою на військовий облік або у відставку.

При необхідності на службі в органах внутрішніх справ можуть бути залишені на строк до п'яти років:

особи середнього і старшого начальницького складу до полковника міліції та полковника внутрішньої служби включно - начальниками, яким надано право призначати їх на посаду;

генерал-майори міліції, генерал-майори внутрішньої служби, генерал-лейтенанти міліції, генерал-лейтенанти внутрішньої служби - Міністром внутрішніх справ;

генерал-полковники внутрішньої служби - Кабінетом Міністрів.

У виняткових випадках особам середнього, старшого або вищого начальницького складу строк служби в органах внутрішніх справ може бути продовжено, з урахуванням стану здоров'я, в такому ж порядку повторно до 5 років, а окремим із них, які мають вчену ступінь або вчене звання, - до 10 років.

Особи середнього, старшого і вищого начальницького складу, залишені на службі в органах внутрішніх справ понад граничний вік перебування на службі, можуть бути звільнені в запас Збройних Сил або у відставку до закінчення строку, на який вони були залишені на службі.

Дострокове звільнення зі служби осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу, які не досягли граничного віку перебування на службі в органах внутрішніх справ, провадиться:

за станом здоров'я - відповідно до висновків військово-лікарської комісії;

у зв'язку із скороченням штатів - у разі відсутності можливості використання на службі;

за власним бажанням - при наявності причин, що перешкоджають виконанню службових обов'язків;

у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу (службу) в інші міністерства, центральні органи виконавчої влади, установи, організації;

{Абзац дванадцятий пункту 8 в редакції Постанови КМ № 885 від 28.10.2015}

за службовою невідповідністю;

у зв'язку з набранням законної сили судовим рішенням щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, яким накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати посади або займатися діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, чи кримінального правопорушення;

{Абзац чотирнадцятий пункту 8 в редакції Постанов КМ № 1126 від 02.11.2011, № 706 від 04.09.2013, № 301 від 14.05.2015}

через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 428 від 08.06.2005}

у зв'язку з непроходженням випробування в період іспитового строку;

{Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 624 від 09.07.2008}

у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі;

{Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; в редакції Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011}

{Абзац вісімнадцятий пункту 8 виключено на підставі Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011}

у зв'язку із закінченням строку трудового договору (контракту).

{Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 309 від 07.04.2023}

8¹. Особи начальницького складу, на яких поширюється дія цього Положення, проходять службу до досягнення ними граничного віку.

У разі службової необхідності керівник органу державної влади, в якому проходять службу особи начальницького складу, на яких поширюється дія цього Положення, може прийняти рішення щодо залишення на службі особи начальницького складу на її прохання та за клопотанням керівника відповідного самостійного структурного підрозділу на загальний період до п'яти років.

Клопотання про залишення на службі керівників самостійних структурних підрозділів та інших осіб на загальний період до п'яти років може вноситися керівнику органу державної влади службою персоналу.

У разі потреби керівник органу державної влади, в якому проходять службу особи начальницького складу, на яких поширюється дія цього Положення, може додатково продовжити строк служби особи начальницького складу з урахуванням високої професійної підготовки, значного досвіду практичної роботи на займаній посаді, відсутності дисциплінарних стягнень та визнання придатною за станом здоров'я для подальшого проходження служби на загальний період до п'яти років.

Порядок залишення на службі визначається наказом керівника органу державної влади, в якому проходить службу особа начальницького складу.

{Положення доповнено пунктом 8¹ згідно з Постановою КМ № 646 від 03.06.2022}

9. Військовозобов'язані, зараховані в кадри Міністерства внутрішніх справ на посади рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, включаючи курсантів і слухачів навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ, у встановленому порядку знімаються з військового обліку і перебувають на спеціальному обліку Міністерства внутрішніх справ.

РОЗДІЛ II

Права, обов'язки і відповідальність

10. Особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ користуються всіма соціально-економічними, політичними та особистими правами і свободами, виконують усі обов'язки громадян, передбачені Конституцією та іншими законодавчими

актами, а їх права, обов'язки і відповідальність, що впливають з умов служби, визначаються законодавством, Присягою, статутами органів внутрішніх справ і цим Положенням.

11. Особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ приймають Присягу відповідно до законодавства.

Прямі начальники зобов'язані дбати про безпечні умови служби підлеглих, надавати їм реальні можливості для службового, культурного й морального зростання, створювати належні умови для побуту і відпочинку. При цьому має враховуватися думка колективу органу внутрішніх справ, забезпечуватися гласність і соціальна справедливість.

12. Особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ одержують грошове і речове забезпечення за нормами, встановленими законодавством.

13. Особи рядового і начальницького складу та члени їх сімей користуються відповідно до законодавства правами і пільгами при переїзді залізничним, водним, автомобільним транспортом, медичному обслуговуванні, державному страхуванні, оплаті житлового приміщення, а також мають інші гарантії.

14. За зразкове виконання обов'язків і досягнуті високі результати в службі особи рядового і начальницького складу можуть бути заохочені прямими начальниками згідно з [Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ](#).

За мужність і відвагу, виявлені при виконанні службових обов'язків, та інші особливі заслуги особи рядового і начальницького складу можуть бути представлені до нагородження державними нагородами.

15. Особам рядового і начальницького складу забороняється займатися будь-якими видами іншої оплачуваної (крім викладацької, наукової, творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) та підприємницької діяльності безпосередньо або через інших осіб, а також організовувати страйки та брати у них участь.

{Пункт 15 в редакції Постанови КМ № 1432 від 08.12.2009; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1126 від 02.11.2011}

16. Особи рядового і начальницького складу можуть навчатися у вечірніх (змінних) середніх загальноосвітніх школах, навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ, а також на заочних і вечірніх факультетах (відділеннях) вищих навчальних закладів інших міністерств і відомств. При цьому їм надаються пільги, встановлені законодавством для слухачів і студентів.

17. Вагітні жінки і матері з числа осіб рядового і начальницького складу користуються всіма правами і пільгами, встановленими законодавством.

18. Пенсійне забезпечення осіб рядового і начальницького складу та членів їх сімей здійснюється в порядку, встановленому законодавством.

19. За особами рядового і начальницького складу, звільненими в запас або відставку за віком, через хворобу, скороченням штатів або обмеженим станом здоров'я, які мають вислугу 20 років і більше (в пільговому обчисленні), та членами їх сімей зберігається право

на медичне обслуговування та санаторно-курортне лікування в медичних закладах, санаторіях і будинках відпочинку системи Міністерства внутрішніх справ.

20. Час перебування осіб рядового і начальницького складу на службі в органах внутрішніх справ зараховується до загального і безперервного трудового стажу, а також до стажу за спеціальністю згідно з законодавством.

21. Для осіб рядового і начальницького складу встановлюється 41-годинний робочий тиждень. У необхідних випадках вони несуть службу понад установлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні. Оплата праці в понадурочний, нічний час, у вихідні та святкові дні провадиться відповідно до законодавства.

Внутрішній розпорядок в органах внутрішніх справ, а також у навчальних закладах (навчальних підрозділах), що здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації начальницького складу Міністерства внутрішніх справ, встановлюється з урахуванням особливостей діяльності різних служб і підрозділів.

При змінній роботі (службі) і безперервному чергуванні встановлюється однакова тривалість денної, вечірньої та нічної зміни.

Особи рядового і начальницького складу зобов'язані проходити службу там, де це викликано інтересами служби і обумовлено наказами прямих начальників. Направлення для проходження служби за межами республіки здійснюється за згодою працівника в порядку, встановленому законодавством.

22. Особи рядового і начальницького складу для охорони своїх професійних, службово-трудових, соціально-економічних прав та інтересів можуть об'єднуватися в громадські організації, діяльність яких здійснюється згідно з законодавством.

23. Особи рядового і начальницького складу несуть дисциплінарну, адміністративну, матеріальну та кримінальну відповідальність згідно з законодавством.

24. У разі незаконного звільнення або переведення на іншу посаду особи рядового, начальницького складу органів внутрішніх справ підлягають поновленню на попередній посаді з виплатою грошового забезпечення за час вимушеного прогулу або різниці в грошовому забезпеченні за час виконання службових обов'язків, але не більш як за один рік.

Якщо заява про поновлення на службі розглядається більше одного року не з вини особи рядового, начальницького складу, така особа має право на отримання грошового забезпечення за весь час вимушеного прогулу.

{Пункт 24 в редакції Постанови КМ № 1137 від 05.12.2012}

25. Особи рядового і начальницького складу підлягають державному обов'язковому особистому страхуванню за рахунок коштів відповідного бюджету, а також коштів, що надходять від міністерств, відомств, підприємств, установ, організацій згідно з договорами, укладеними між ними і органами внутрішніх справ.

Майнові збитки особі рядового або начальницького складу, заподіяні у зв'язку з виконанням службових обов'язків, відшкодовуються у повному обсязі за рахунок відповідних джерел утримання.

Шкода, заподіяна особі рядового або начальницького складу внаслідок пошкодження здоров'я під час виконання службових обов'язків, відшкодовується у повному обсязі незалежно від розміру пенсії, призначеної на даній підставі, за рахунок коштів відповідного бюджету або коштів міністерств, відомств, підприємств, установ, організацій, які уклали договори з органами внутрішніх справ.

26. Начальники та інші службові особи органів внутрішніх справ несуть персональну відповідальність за суворе дотримання вимог цього Положення та інших нормативних актів з питань проходження служби і роботи з кадрами. Порушене право особи рядового або начальницького складу підлягає негайному поновленню, а службові особи, з вини яких допущено таке порушення, притягаються до відповідальності в установленому законодавством порядку.

РОЗДІЛ III

Присвоєння, зниження та позбавлення спеціальних звань

27. Спеціальні звання рядового і начальницького складу присвоюються особам, прийнятим на службу в органи внутрішніх справ, з урахуванням їх особистих якостей, спеціальної або військової освіти, рівня підготовки, службового досвіду та інших умов, передбачених цим Положенням.

Особам з числа офіцерів запасу Збройних Сил, яких призначено на посади середнього, старшого і вищого начальницького складу органів внутрішніх справ, присвоюються спеціальні звання, що відповідають їх військовим званням, у разі успішного закінчення ними курсів початкової підготовки (спеціалізації).

Особам, яких прийнято на посади старшого і вищого начальницького складу, перше спеціальне звання може бути присвоєне не вище звання майора міліції або майора внутрішньої служби, за винятком осіб, які мають офіцерські звання запасу вищі, ніж звання майора.

Перше та чергове спеціальне звання рядового і молодшого начальницького складу присвоюються в установленому МВС порядку.

Чергове спеціальне звання молодшого, середнього і старшого начальницького складу до підполковника міліції, підполковника внутрішньої служби включно присвоюється начальниками головних управлінь, управлінь МВС в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, науково-дослідних установ, ректорами вищих навчальних закладів системи МВС та прирівняними до них особами.

{Абзац п'ятий пункту 27 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 551 від 05.08.2015}

Перше спеціальне звання середнього і старшого начальницького складу та спеціальні звання до полковника міліції, полковника внутрішньої служби включно присвоюються Міністром внутрішніх справ.

Спеціальні звання вищого начальницького складу присвоюються згідно із законодавством України.

{Пункт 27 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 33 від 27.01.92, № 349 від 20.03.98, № 798 від 06.06.2007 в редакції Постанови КМ № 624 від 09.07.2008}

28. Чергові спеціальні звання особам начальницького складу присвоюються в послідовному порядку при відповідності чергового звання спеціальному званню, передбаченому за займаною штатною посадою, після закінчення встановленого строку вислуги в попередньому званні та при позитивній атестації.

29. Установлюються такі строки вислуги в спеціальних званнях молодшого начальницького складу:

молодшого сержанта міліції, молодшого сержанта внутрішньої служби - 1 рік

сержанта міліції, сержанта внутрішньої служби - 2 роки

старшого сержанта міліції, старшого сержанта внутрішньої служби - 3 роки

прапорщика внутрішньої служби - 5 років

Строки вислуги в званнях рядового міліції та рядового внутрішньої служби, старшини міліції та старшини внутрішньої служби, а також старшого прапорщика внутрішньої служби не встановлюються.

30. Особам рядового, молодшого, середнього і старшого начальницького складу, переведеним з однієї служби (підрозділу) органів внутрішніх справ до іншого, для особового складу якого встановлено інші спеціальні звання, такі звання присвоюються в порядку, визначеному **пунктом 27** цього Положення. При цьому спеціальне звання не повинне бути нижче наявного звання.

31. Спеціальне звання молодшого лейтенанта міліції або молодшого лейтенанта внутрішньої служби присвоюється:

а) особам молодшого начальницького складу, які закінчили курси або навчальні заклади системи Міністерства внутрішніх справ за скороченою програмою навчання і призначені на посади середнього начальницького складу;

б) особам молодшого начальницького складу, які закінчили середні спеціальні навчальні заклади інших міністерств і відомств, призначені на посади середнього начальницького складу та пройшли спеціальну підготовку за встановленою програмою;

в) особам молодшого начальницького складу, які навчаються на останніх курсах вищих і спеціальних середніх навчальних закладів і призначені на посади середнього начальницького складу;

{Підпункт "г" пункту 31 виключено на підставі Постанови КМ № 1137 від 05.12.2012}

д) слухачам вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ при переведенні їх на п'ятий курс, а тим із них, які до вступу у вищі навчальні заклади відслужили встановлені строки дійсної строкової військової служби, - при переведенні на четвертий курс.

32. Спеціальне звання лейтенанта міліції або лейтенанта внутрішньої служби присвоюється:

а) молодшим лейтенантам міліції, молодшим лейтенантам внутрішньої служби після закінчення встановленого строку вислуги в спеціальному званні, а тим, хто закінчив навчальні заклади системи Міністерства внутрішніх справ або вищі навчальні заклади інших міністерств і відомств, - незалежно від строку вислуги років у цьому званні;

б) особам молодшого начальницького складу, які закінчили навчальні заклади системи Міністерства внутрішніх справ або вищі навчальні заклади інших міністерств і відомств і призначені на посади середнього начальницького складу;

в) особам, які закінчили навчальні заклади системи Міністерства внутрішніх справ;

г) особам, які мають вищу освіту і призначені на посади середнього начальницького складу або прийняті на навчання на вищі курси системи Міністерства внутрішніх справ;

д) особам, які мають військове звання лейтенанта запасу і призначені на посади середнього начальницького складу.

Чергові спеціальні звання особам середнього і старшого начальницького складу - слухачам навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ і ад'юнктам присвоюються під час навчання при відповідності чергового спеціального звання штатній посаді, яку вони займали до навчання.

33. Чергові спеціальні звання особам середнього і старшого начальницького складу - слухачам навчальних закладів і ад'юнктам - присвоюються:

до підполковника міліції, підполковника внутрішньої служби включно - після закінчення встановленого строку вислуги років відповідно до спеціального звання;

до полковника міліції, полковника внутрішньої служби - після закінчення встановленого строку вислуги років у спеціальному званні підполковника міліції, підполковника внутрішньої служби при відповідності спеціального звання званню, що присвоюється за штатною посадою, яку вони займали до вступу на навчання, без урахування змін у спеціальному званні (підвищення чи зниження) за цією посадою, зроблених після початку навчання; після закінчення навчального закладу (ад'юнктури) - при відповідності чергового спеціального звання званню за штатною посадою, на яку особа середнього або старшого начальницького складу призначається після закінчення навчання.

34. Установлюються такі строки вислуги в спеціальних званнях осіб середнього і старшого начальницького складу:

молодшого лейтенанта міліції, молодшого лейтенанта внутрішньої служби - 1 рік

лейтенанта міліції, лейтенанта внутрішньої служби - 2 роки

старшого лейтенанта міліції, старшого лейтенанта внутрішньої служби - 3 роки

капітана міліції, капітана внутрішньої служби - 3 роки

майора міліції, майора внутрішньої служби - 4 роки

підполковника міліції, підполковника внутрішньої служби - 5 років

Строки вислуги в званнях полковника міліції, полковника внутрішньої служби і вище не встановлюються.

{Абзац дев'ятий пункту 34 виключено на підставі Постанови КМ № 1137 від 05.12.2012}

Строк вислуги в спеціальному званні обчислюється від дня підписання наказу про присвоєння цього звання.

Час перебування особи начальницького складу в зниженому спеціальному званні в строк вислуги в поновленому спеціальному званні не зараховується.

35. За успішне виконання завдань, а також за досягнення високих результатів в оперативно-службовій діяльності чергові спеціальні звання начальницького складу можуть бути присвоєні достроково або на один ступінь вище спеціального звання, передбаченого займаною штатною посадою.

Достроково спеціальне звання присвоюється після закінчення не менше половини встановленого строку вислуги у спеціальному званні та при відповідності спеціального звання, що присвоюється, званню, передбаченому займаною штатною посадою.

Чергове спеціальне звання на один ступінь вище спеціального звання, передбаченого штатною посадою, присвоюється:

після закінчення встановленого строку вислуги в спеціальному званні особам начальницького складу, які мають вчену ступінь;

після закінчення не менш як півтора строку вислуги у попередньому спеціальному званні.

Особам начальницького складу, які звільняються зі служби за віком, станом здоров'я чи скороченням штатів і мають вислугу 20 та більше років (у пільговому обчисленні), чергове спеціальне звання до підполковника міліції, підполковника внутрішньої служби включно може бути присвоєно Міністром внутрішніх справ.

36. Подання для присвоєння чергового спеціального звання особам начальницького складу, які мають стягнення, накладені в порядку, встановленому [Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ](#), не провадиться до їх зняття.

Для забезпечення своєчасного присвоєння чергових спеціальних звань начальницького складу необхідні для цього документи оформляються заздалегідь, з таким розрахунком, щоб вони надійшли на розгляд начальника, який має право присвоювати відповідне спеціальне звання, до дня закінчення встановленого строку вислуги років у спеціальному званні.

37. Зниження в спеціальному званні на одну ступінь осіб молодшого, середнього і старшого начальницького складу провадиться в порядку, визначеному [Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ](#).

Особи молодшого, середнього і старшого начальницького складу знижені в спеціальному званні, поновлюються в попередньому званні не раніше ніж через рік після зниження звання при позитивній атестації незалежно від займаної ними штатної посади наказами начальників, які прийняли рішення про зниження в званні, їм рівних і вище. До поновлення особи молодшого, середнього, старшого начальницького складу в

попередньому спеціальному званні і присвоєння їй чергового спеціального звання повторне зниження в спеціальному званні не допускається.

38. Особи начальницького складу можуть бути позбавлені спеціальних звань у випадках та порядку, передбачених законодавством:

молодшого начальницького складу - за вироком суду, що набрав законної сили, а також у порядку, встановленому Міністром внутрішніх справ;

середнього і старшого начальницького складу - за вироком суду, що набрав законної сили;

{Абзац третій пункту 38 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1137 від 05.12.2012}

вищого начальницького складу - відповідно до законодавства.

РОЗДІЛ IV

Призначення на посади, переміщення і просування по службі

39. Посади, що підлягають заміщенню особами рядового, молодшого, середнього і старшого начальницького складу, і відповідні цим посадам спеціальні звання визначаються переліками, затверджуваними Міністром внутрішніх справ.

Перелік посад, що підлягають заміщенню особами вищого начальницького складу, затверджується відповідно до законодавства.

40. Призначення на посади рядового і начальницького складу провадиться відповідними начальниками згідно з номенклатурою посад, що визначається Міністром внутрішніх справ відповідно до його компетенції. При цьому враховується таке:

а) при призначенні на посади і переміщенні по службі осіб рядового і начальницького складу має забезпечуватися використання їх за основною чи спорідненою спеціальністю або згідно з набутим досвідом, а при необхідності використання на посадах за новою для них спеціальністю призначенню має передувати відповідна перепідготовка;

б) безперервний строк тимчасового виконання обов'язків за вакантною посадою не повинен перевищувати двох місяців, а за невакантною - чотирьох місяців;

в) при здійсненні організаційно-штатних заходів особи начальницького складу можуть зараховуватися в розпорядження органу внутрішніх справ на строк не більше 15 діб.

У виняткових випадках, пов'язаних з особливими обставинами, перебування в розпорядженні органу внутрішніх справ понад 15 діб, але не більше двох місяців, допускається з дозволу Міністра внутрішніх справ. До цього строку не зараховуються періоди перебування в установлених цим Положенням відпустках /крім відпусток по вагітності, родах і догляду за дитиною/, на лікуванні (обстеженні) у лікувальних закладах;

г) переміщення по службі осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу має здійснюватися, як правило, без зарахування їх у розпорядження відповідного органу внутрішніх справ; призначення на посади осіб, які перебувають у розпорядженні відповідного органу, провадиться в найкоротший строк, але не пізніше двох місяців із дня звільнення їх з посади;

д) при необхідності термінового заміщення вакантної посади дозволяється прямому начальникові - від начальника відділу внутрішніх справ району, йому рівних і вище, з дозволу начальника, який користується правом призначення на цю посаду, тимчасово призначити особу начальницького складу на -вакантну посаду на строк не більше одного місяця;

є) необхідність і терміновість переміщення осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу, що не досягли встановленого [пунктом 7](#) цього Положення віку, на інші посади, на яких вони можуть виконувати обов'язки з урахуванням стану здоров'я, підготовки і досвіду служби, мають визначатися відповідними прямими начальниками на підставі висновку військово-лікарської комісії;

ж) переміщення по службі в іншу місцевість у межах республіки осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу, які не досягли встановленого [пунктами 5 і 7](#) цього Положення віку, визнані здатними до військової служби або здатними до нестройової служби в мирний час, але потребують за станом свого здоров'я чи здоров'я членів їх сімей зміни місця служби (проживання), провадиться за рішенням відповідного начальника на підставі висновку військово-лікарської комісії;

з) особи рядового і начальницького складу не можуть перебувати з близькими особами, до яких належать особи, зазначені в [абзаці четвертому](#) частини першої статті 1 Закону України "Про запобігання корупції", у відносинах прямої організаційної та правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням.

{Підпункт "з" пункту 40 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; в редакції Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 301 від 14.05.2015}

Особа, яка претендує на зайняття посади в органі внутрішніх справ, зобов'язана повідомити начальника зазначеного органу про працюючих в ньому близьких їй осіб.

{Пункт 40 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009}

У разі виникнення обставин, що порушують вимоги [підпункту "з"](#) цього пункту, особи рядового і начальницького складу, які є між собою близькими особами, вживають заходів до усунення у п'ятнадцятиденний строк таких обставин. Якщо в даний строк зазначені обставини добровільно не усунуто, така особа та/або близька їй особа підлягає переведенню в місячний строк в установленому порядку на іншу посаду, що виключає пряме підпорядкування.

{Пункт 40 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009}

У разі неможливості такого переведення особа рядового чи начальницького складу, яка перебуває в підпорядкуванні, підлягає звільненню із займаної посади.

{Пункт 40 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1126 від 02.11.2011}

Особі рядового чи начальницького складу забороняється брати участь у роботі колегіальних органів під час розгляду питань щодо призначення на посаду близьких їй осіб та в будь-який інший спосіб впливати на прийняття такого рішення.

{Пункт 40 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009}

41. Переміщення по службі осіб рядового і молодшого начальницького складу провадиться:

а) на вищі посади - в порядку просування по службі;

б) на рівнозначні посади - у разі необхідності укомплектування інших посад або для доцільнішого їх використання з урахуванням ділових і особистих якостей, стану здоров'я, віку та підготовки за новою спеціальністю;

в) у зв'язку з початком навчання у закладах Міністерства внутрішніх справ із звільненням зі штатної посади, а також у разі призначення на посаду після закінчення навчання;

г) на нижчі посади:

при скороченні штатів

за станом здоров'я згідно з висновком військово-лікарської комісії

за особистим проханням

за службовою невідповідністю, виходячи з професійних, моральних і особистих якостей

у порядку дисциплінарного стягнення відповідно до [Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ](#).

У наказах про переміщення осіб рядового і молодшого начальницького складу на нижчі посади зазначаються підстави переміщення, передбачені цим пунктом.

Подальше просування по службі осіб рядового і молодшого начальницького складу, які були переміщені на нижчі посади, провадиться в порядку, встановленому [пунктом 43](#) цього Положення і [Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ](#).

42. Переміщення по службі осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу провадиться:

а) на вищі посади - в порядку просування по службі;

б) на рівнозначні посади - у разі службової необхідності, проведення планової заміни в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на Чорнобильській АЕС, а також для доцільнішого використання з урахуванням їх ділових і особистих якостей, стану здоров'я, віку та підготовки за новою спеціальністю;

в) у зв'язку з початком навчання у закладах Міністерства внутрішніх справ - при звільненні зі штатної посади, а також у разі призначення на посаду після закінчення навчання;

г) на нижчі посади - за підставами, передбаченими [пунктом 45](#) цього Положення.

Рішення про переміщення по службі осіб середнього, старшого або вищого начальницького складу приймається відповідним начальником з урахуванням думки їх прямих начальників і колективу працівників.

43. Просування по службі осіб рядового і начальницького складу провадиться, як правило, на конкурсній основі з урахуванням їх ділових і особистих якостей, результатів роботи і проявленої здатності виконання обов'язків на вищій посаді, а також висновків атестації.

Порядок і умови проведення конкурсу на заміщення вищої посади визначаються Міністром внутрішніх справ.

44. Для працівників органів внутрішніх справ, які проходять службу в районах, що зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на Чорнобильській АЕС, строки служби в цих місцевостях установлюються Кабінетом Міністрів. При призначенні на вищу посаду, направленні на навчання та в інших необхідних випадках вони можуть бути переміщені і до закінчення встановленого строку.

45. Переміщення осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу з вищих посад на нижчі провадиться:

- а) при скороченні штатів;
- б) за станом здоров'я згідно з висновком військово-лікарської комісії;
- в) за особистим проханням;
- г) за службовою невідповідністю, виходячи з професійних моральних і особистих якостей;
- д) у порядку дисциплінарного стягнення відповідно до [Дисциплінарного статуту органів внутрішніх справ](#) або за клопотанням товариського суду честі середнього і старшого начальницького складу.

Переміщення осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу на нижчі посади при скороченні штатів і за станом здоров'я провадиться прямими начальниками в межах наданих їм прав за умови, якщо немає можливості для призначення на рівнозначну посаду.

Зниження в посаді в порядку дисциплінарного стягнення провадиться начальником, якому таке право надано [Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ](#).

У наказах по особовому складу про переміщення осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу на нижчі посади зазначаються підстави переміщення, передбачені цим пунктом.

Подальше просування по службі осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу, які були переміщені на нижчі посади провадиться в порядку, встановленому [пунктом 43](#) цього Положення і [Дисциплінарним статутом органів внутрішніх справ](#).

46. Особи середнього, старшого і вищого начальницького складу, переміщені по службі, підлягають відрядженню до нового місця служби після передачі справ, але не пізніше місячного строку з дня одержання органом внутрішніх справ наказу або письмового

повідомлення про переміщення по службі, крім випадків, коли дана особа перебуває в черговій відпустці або на лікуванні.

РОЗДІЛ V

Атестація

47. З метою вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ, підвищення ефективності їх роботи, поліпшення добору, розстановки і виховання кадрів, стимулювання підвищення кваліфікації, ініціативності, творчої активності та відповідальності працівників за доручену справу проводиться атестація осіб рядового і начальницького складу. При цьому всебічно оцінюються їх ділові, професійні, моральні та особисті якості, рівень культури і здатність працювати з людьми, робляться висновки про відповідність займаній посаді і даються рекомендації щодо подальшої служби.

Атестації осіб рядового і начальницького складу має передувати підготовча робота (організаційні та виховні заходи, індивідуальні бесіди з тими, хто підлягає атестації).

48. Порядок та строки атестації осіб рядового і начальницького складу визначаються керівниками органів державної влади, в яких проходять службу особи рядового і начальницького складу.

{Пункт 48 в редакції Постанови КМ № 646 від 03.06.2022}

РОЗДІЛ VI

Відпустки

49. Особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ надаються відпустки:

- а) чергові;
- б) короткострокові;
- в) через хворобу;
- г) канікулярні;
- д) у зв'язку із закінченням навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ;
- є) додаткові та соціальні (по вагітності, родах і догляду за дитиною), творчі, у зв'язку з навчанням.

Обчислення тривалості відпусток - подобове. Святкові дні, встановлені законодавством неробочими, до тривалості відпусток не включаються.

При визначенні тривалості відпусток не враховується також час, необхідний на дорогу до місця проведення відпустки і назад, у тому числі при поділі відпустки на дві частини, а також при відкликанні працівника з відпустки.

При наданні чергової та додаткової відпусток їх тривалість визначається діленням повного розміру кожної із відпусток на дванадцять і множенням на число повних місяців служби.

50. При наданні особам рядового і начальницького складу відпусток (чергових, короткострокових, через хворобу, у зв'язку із закінченням навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ) надається додатково час, необхідний для проїзду до місця проведення відпустки і назад, який не перевищує 15 діб.

51. Тривалість відпустки осіб рядового і начальницького складу визначається залежно від вислуги років (у календарному обчисленні), обчисленої в порядку, передбаченому для призначення пенсій працівникам органів внутрішніх справ, і передбачається тим, які мають вислугу: менше 10 років - 30 діб щорічно; від 10 до 15 років - 35 діб щорічно; від 15 до 20 років - 40 діб щорічно; від 20 років і більше - 45 діб щорічно.

За рішенням Міністра внутрішніх справ у виняткових випадках можуть надаватися чергові відпустки тривалістю 45 діб особам рядового і начальницького складу, які потребують подовженого відпочинку у зв'язку з особливо складними умовами служби.

52. Чергова відпустка надається особі рядового або начальницького складу, як правило, до кінця робочого року.

{Абзац перший пункту 52 в редакції Постанови КМ № 1137 від 05.12.2012}

Особам рядового і начальницького складу, які захворіли під час чергової відпустки, вона після одужання продовжується на число невикористаних днів. Продовження відпустки здійснюється начальником, який надав її, на підставі відповідного документа, засвідченого лікарем і начальником (головним лікарем) лікувального закладу.

53. Особам рядового і начальницького складу тривалість чергової відпустки в році вступу на службу в органи внутрішніх справ обчислюється пропорційно з дня вступу до кінця року з розрахунку однієї дванадцятої частини відпустки за кожний повний місяць служби. При цьому особам рядового і начальницького складу, які мають право на відпустку тривалістю 10 діб і більше, видаються проїзні документи для проїзду до місця проведення відпустки і назад, а також надається понад тривалість відпустки час на перебування в дорозі.

Відпустка тривалістю менше 10 діб за бажанням особи рядового або начальницького складу може бути надана одночасно з черговою відпусткою в наступному році.

Чергова відпустка за бажанням особи рядового або начальницького складу може бути поділена на частини за умови, що основна її частина становить не менше 14 календарних днів. Невикористану частину чергової відпустки може бути надано особі рядового або начальницького складу до кінця року, але не пізніше 12 місяців після закінчення робочого року, за який надається відпустка.

{Абзац третій пункту 53 в редакції Постанови КМ № 646 від 03.06.2022}

54. Особам середнього, старшого і вищого начальницького складу у разі переведення по службі в іншу місцевість дозволяється, за їх бажанням, поєднувати чергові відпустки за два роки. Поєднана відпустка надається за новим місцем служби і її загальна тривалість не повинна перевищувати трьох місяців, без урахування часу, необхідного для переїзду до місця проведення відпустки і назад, але не більше 15 діб. У разі службової необхідності поєднана відпустка за новим місцем служби може бути надана в два строки, в межах загальної тривалості та з видачею кожного разу проїзних документів.

55. Відкликання осіб рядового і начальницького складу із чергової відпустки, як правило, забороняється. У разі крайньої необхідності відкликання із чергової відпустки може бути дозволено прямим начальником (від начальників головних управлінь, управлінь МВС в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, науково-дослідних установ, ректорів вищих навчальних закладів МВС, прирівняних до них і вище).

{Абзац перший пункту 55 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1137 від 05.12.2012, № 551 від 05.08.2015}

При відкликанні з чергової відпустки невикористана її частина надається, як правило, в поточному році. Якщо невикористана частина відпустки становить 10 діб і більше, особам рядового і начальницького складу видаються проїзні документи для проїзду до місця проведення відпустки, але не далі пункту, з якого вони були відкликані, і назад, а також надається додатковий час на дорогу понад відпустку.

За бажанням осіб рядового і начальницького складу, невикористана частина відпустки може бути приєднана до чергової відпустки на наступний рік.

56. Особам середнього, старшого і вищого начальницького складу, звільненим із органів внутрішніх справ за віком, через хворобу, обмежений стан здоров'я чи скорочення штатів, у році звільнення, за їх бажанням, надається чергова відпустка, тривалість якої визначається відповідно до **пункту 51** цього Положення.

Особам рядового і начальницького складу, які звільняються з органів внутрішніх справ, за невикористані дні відпусток, а також додаткової відпустки, особам рядового і начальницького складу, які мають дітей або повнолітню дитину - особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи, виплачується грошова компенсація відповідно до законодавства.

{Абзац другий пункту 56 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1137 від 05.12.2012; в редакції Постанови КМ № 646 від 03.06.2022}

57. Короткострокові відпустки особам рядового і начальницького складу надаються при наявності поважних причин на строк до 10 діб, без урахування часу, необхідного для проїзду до місця проведення відпустки і назад.

Короткострокова відпустка у тривалість чергової відпустки не включається.

58. Відпустка через хворобу надається особам рядового і начальницького складу на підставі висновків військово-лікарської комісії.

Тривалість відпустки через хворобу визначається характером захворювання. В загальному обчисленні час безперервного перебування у відпустці через хворобу не повинен перевищувати чотирьох місяців, крім випадків, коли законодавством передбачені більш тривалі строки перебування на лікуванні. Цей строк може бути продовжений рішенням прямого начальника (від начальників головних управлінь, управлінь МВС в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, науково-дослідних установ, ректорів вищих навчальних закладів МВС, прирівняних до них і вище) на підставі висновку лікувального закладу.

{Абзац другий пункту 58 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1137 від 05.12.2012, № 551 від 05.08.2015}

По закінченні встановленого строку безперервного перебування у відпустці через хворобу особи рядового і начальницького складу підлягають оглядові військово-лікарською комісією для вирішення питання про придатність їх для подальшої служби.

Час перебування на лікуванні осіб рядового і начальницького складу в зв'язку з одержанням ними при виконанні службових обов'язків поранень, контузій або каліцтва строком не обмежується. На лікарський огляд вказані особи направляються після закінчення лікування.

Відпустка через хворобу в тривалість чергової відпустки не включається.

59. Канікулярні відпустки надаються особам рядового і начальницького складу, які навчаються на очних факультетах (відділеннях) у навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ один раз протягом навчального року під час перерви в заняттях на строки, визначені навчальними планами.

Канікулярна відпустка в тривалість чергової відпустки не включається.

60. Відпустка випускникам навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ, інших міністерств і відомств надається по закінченні навчальних закладів на строк установлений **пунктом 51** цього Положення. Ця відпустка включається у тривалість чергової відпустки за поточний рік.

61. Додаткові і соціальні відпустки особам рядового і начальницького складу надаються відповідно до законодавства.

61¹. Порядок надання чергових відпусток особам начальницького складу, на яких поширюється дія цього Положення, визначається наказом керівника органу державної влади, в якому проходять службу особи начальницького складу, з урахуванням особливостей проходження служби в цьому органі державної влади та **статей 12 і 24** Закону України “Про відпустки” в частині поділу відпусток.

{Положення доповнено пунктом 61¹ згідно з Постановою КМ № 646 від 03.06.2022}

РОЗДІЛ VII

Звільнення зі служби

62. Звільнення осіб рядового і начальницького складу зі служби провадиться:

а) у запас Збройних Сил (з постановкою на військовий облік), якщо звільнені особи не досягли граничного віку, встановленого **Законом України “Про військовий обов’язок і військову службу”** для перебування в запасі осіб, які мають військові звання і за станом здоров'я придатні до військової служби;

б) у відставку, якщо звільнені особи досягли граничного віку, встановленого **Законом України “Про військовий обов’язок і військову службу”** для перебування в запасі осіб, які мають відповідні військові звання або визнані військово-лікарськими комісіями непридатними за станом здоров'я до військової служби (із зняттям з військового обліку).

63. Особи рядового і молодшого начальницького складу звільняються зі служби в запас (з постановкою на військовий облік):

- а) за віком - при досягненні віку, встановленого для них **пунктом 5** цього Положення;
- б) через хворобу - у разі визнання їх непридатними до військової служби в мирний час (у військовий час - обмежено придатними 2-го ступеня) за рішенням військово-лікарської комісії;
- в) через обмежений стан здоров'я - у разі визнання їх придатними до військової служби поза строєм у мирний час (у військовий час - обмежено придатними I-го ступеня) за рішенням військово-лікарської комісії при неможливості використання їх на службі у зв'язку з відсутністю відповідних вакантних посад;
- г) за вислугою строку служби, передбаченого договором, якщо особи рядового і молодшого начальницького складу не виявляють бажання продовжувати службу;
- д) через службову невідповідність;
- є) за порушення дисципліни;
- ж) за власним бажанням - при наявності поважних причин, що перешкоджають виконанню службових обов'язків;
- з) через скорочення штатів - при відсутності можливості подальшого використання на службі;
- и) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 63 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 428 від 08.06.2005}

- і) у зв'язку з непроходженням випробування в період іспитового строку;

{Пункт 63 доповнено підпунктом "і" згідно з Постановою КМ № 624 від 09.07.2008}

- ї) у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі;

{Пункт 63 доповнено підпунктом "ї" згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; в редакції Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011}

- й) у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, яким накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати посади або займатися діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, чи кримінального правопорушення;

{Пункт 63 доповнено підпунктом "й" згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; в редакції Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 706 від 04.09.2013; в редакції Постанови КМ № 301 від 14.05.2015}

- к) у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу (службу) в інші міністерства, центральні органи виконавчої влади, установи, організації.

{Пункт 63 доповнено підпунктом "к" згідно з Постановою КМ № 885 від 28.10.2015}

64. Особи середнього, старшого і вищого начальницького складу звільняються зі служби в запас (з постановкою на військовий облік):

а) за віком - при досягненні віку, встановленого цим Положенням. Крім того, за віком можуть бути звільнені особи середнього начальницького складу, які мають вислугу 20 і більше років (у пільговому обчисленні), і яким до досягнення встановленого віку перебування на службі залишилося 3 роки і менше, а за їх бажанням при досягненні цього віку - незалежно від наявності вислуги років;

{Підпункт "а" пункту 64 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 646 від 03.06.2022}

б) через хворобу - у разі визнання їх непридатними до військової служби в мирний час (у військовий час - обмежено придатними 2-го ступеня) за рішенням військово-лікарської комісії;

в) через обмежений стан здоров'я - у разі визнання їх придатними до військової служби поза строєм у мирний час (у військовий час обмежено придатними 1-го ступеня) за рішенням військово-лікарської комісії при неможливості використання їх на службі у зв'язку з відсутністю відповідних вакантних посад;

г) через скорочення штатів - при відсутності можливості подальшого використання на службі;

д) через службову невідповідність;

є) за порушення дисципліни;

ж) за власним бажанням - при наявності поважних причин, що перешкоджають виконанню службових обов'язків;

з) у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу (службу) в інші міністерства, центральні органи виконавчої влади, установи, організації;

{Підпункт "з" пункту 64 в редакції Постанови КМ № 885 від 28.10.2015}

и) через сімейні обставини або з інших поважних причин, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 64 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 428 від 08.06.2005}

і) у зв'язку з непроходженням випробування в період іспитового строку;

{Пункт 64 доповнено підпунктом "і" згідно з Постановою КМ № 624 від 09.07.2008}

ї) у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі;

{Пункт 64 доповнено підпунктом "ї" згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; в редакції Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011}

й) у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, яким накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати посади або займатися діяльністю, що

пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, чи кримінального правопорушення;

{Пункт 64 доповнено підпунктом "й" згідно з Постановою КМ № 1432 від 08.12.2009; в редакції Постанови КМ № 1126 від 02.11.2011; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 706 від 04.09.2013; в редакції Постанови КМ № 301 від 14.05.2015}

к) за угодою сторін;

{Пункт 64 доповнено підпунктом "к" згідно з Постановою КМ № 646 від 03.06.2022}

л) у зв'язку із закінченням строку трудового договору (контракту).

{Пункт 64 доповнено підпунктом "л" згідно з Постановою КМ № 309 від 07.04.2023}

65. Особи рядового і начальницького складу звільняються зі служби у відставку (із зняттям з військового обліку):

а) за віком - при досягненні граничного віку, цим Положенням та [Законом України “Про військовий обов’язок і військову службу”](#) для перебування в запасі осіб, які мають відповідні військові звання;

{Підпункт "а" пункту 65 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1137 від 05.12.2012, № 646 від 03.06.2022}

б) через хворобу - у разі визнання їх непридатними до військової служби за рішенням військово-лікарської комісії, винесеним до звільнення особи із служби.

{Підпункт "б" пункту 65 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1137 від 05.12.2012}

66. Особи рядового і начальницького складу, які скоїли вчинки, що дискредитують звання рядового і начальницького складу, звільняються з органів внутрішніх справ. При цьому звільнення проводиться з урахуванням вимог [пункту 62](#) цього Положення.

67. Особи рядового або начальницького складу, притягнуті до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, за яке накладено стягнення у виді позбавлення права обіймати посади або займатися діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, чи кримінального правопорушення, підлягають звільненню із служби в органах внутрішніх справ у триденний строк з дня надходження до органу внутрішніх справ копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили.

{Пункт 67 в редакції Постанов КМ № 1432 від 08.12.2009, № 1126 від 02.11.2011, № 706 від 04.09.2013, № 301 від 14.05.2015}

68. Особи рядового і начальницького складу, які виявили бажання звільнитися зі служби за особистим проханням, попереджають прямого начальника органу внутрішніх справ про прийняте ними рішення не пізніше як за три місяці до дня звільнення, про що подають рапорт за командою.

69. Звільнення зі служби осіб рядового і молодшого начальницького складу провадиться начальниками, яким таке право надане Міністром внутрішніх справ.

70. Звільнення осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу в запас і відставку провадиться:

до полковника міліції, полковника внутрішньої служби включно - начальниками головних управлінь, управлінь МВС в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі і рівними їм начальниками, яким таке право надано Міністром внутрішніх справ;

{Абзац другий пункту 70 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 1137 від 05.12.2012, № 186 від 18.06.2014}

{Абзац третій пункту 70 виключено на підставі Постанови КМ № 186 від 18.06.2014}

осіб вищого начальницького складу - відповідно до законодавства.

71. Особам середнього, старшого і вищого начальницького складу, крім осіб середнього і старшого начальницького складу міліції, які бездоганно прослужили в органах внутрішніх справ, Збройних Силах і СБУ 25 і більше років (у пільговому обчисленні), а тим, які мають особливі заслуги, незалежно від вислуги років, при звільненні в запас або відставку наказами начальників, які здійснюють звільнення, може надаватися право носіння встановленої форми одягу. Цими ж начальниками можуть бути позбавлені цього права особи, засуджені за вчинення злочину, або такі, що вчинили проступки та дії, які дискредитують звання рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ.

{Пункт 71 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1137 від 05.12.2012}

72. Особи рядового і начальницького складу, які померли, загинули, пропали безвісті, а також позбавлені спеціального звання, виключаються з кадрів Міністерства внутрішніх справ у порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ.

73. Після звільнення з органів внутрішніх справ особи рядового і начальницького складу беруться військовими комісаріатами на військовий облік у встановленому порядку.

74. Порядок проходження служби особовим складом органів внутрішніх справ у воєнний час визначається Кабінетом Міністрів.

РОЗДІЛ VIII

Особливості проходження служби окремими категоріями осіб начальницького складу

75. Особи начальницького складу органів внутрішніх справ можуть бути прикомандировані до інших міністерств і відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій для виконання спеціальних робіт чи обов'язків із залишенням у кадрах Міністерства внутрішніх справ.

{Абзац другий пункту 75 втратив чинність на підставі Постанови КМ № 1831 від 26.11.2003}

До прикомандированих прирівнюються особи, зараховані в кадри Міністерства внутрішніх справ з присвоєнням спеціальних знань начальницького складу у зв'язку з призначенням їх до інших міністерств і відомств або напідвідомчі їм підприємства, в

установи і організації на посади, що згідно з рішенням Кабінету Міністрів підлягають заміщенню особами начальницького складу органів внутрішніх справ.

76. Особи начальницького складу органів внутрішніх справ, прикомандировані до інших міністерств і відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій, проходять службу в порядку, встановленому цим Положенням.

77. Призначення на посади осіб начальницького складу, вказаних у пункті 76 цього Положення, та їх переміщення провадяться керівниками відповідних міністерств і відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій за погодженням з Міністерством внутрішніх справ або його органами. Переміщення цих осіб провадиться в межах посад у системі цього міністерства і відомства, що підлягають заміщенню особами начальницького складу органів внутрішніх справ.

78. Особи начальницького складу, зазначені в **пункті 76** цього Положення користуються правами і пільгами, встановленими для осіб начальницького складу, які проходять службу в органах внутрішніх справ. Усі види належного забезпечення видаються їм за рахунок коштів міністерств і відомств, в яких вони працюють. Грошове забезпечення цим особам виплачується в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів.

79. Перші та чергові спеціальні звання (до полковника міліції та полковника внутрішньої служби включно) особам, зазначеним у **пункті 76** цього Положення, присвоюються за поданням відповідних організацій в порядку, передбаченому **пунктами 27-37** цього Положення.

80. Особи начальницького складу, прикомандировані до інших міністерств і відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій, атестуються в порядку, встановленому **пунктами 47-48** цього Положення, їх безпосередніми керівниками разом з представниками Міністерства внутрішніх справ або його відповідних органів, для чого створюються міжвідомчі атестаційні комісії.

81. Залишення на службі осіб начальницького складу, прикомандированих до інших міністерств, відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій, понад граничний вік перебування на службі провадиться в порядку, встановленому **пунктами 5 і 8** цього Положення, за поданням відповідного міністерства або відомства.

82. Особи начальницького складу, прикомандировані до інших міністерств і відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій (включаючи осіб, прирівнюваних до них), звільняються зі служби за підставами і в порядку, що передбачені **пунктами 62-74** цього Положення.

Звільнення зазначених осіб провадиться за поданням відповідних міністерств, відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій.

83. Особи начальницького складу, прикомандировані до інших міністерств, відомств або підвідомчих їм підприємств, установ і організацій, при звільненні зі служби, а також члени їх сімей користуються правами і пільгами нарівні із особами начальницького складу, звільненими безпосередньо з органів внутрішніх справ, та членами їх сімей.

84. Контроль за додержанням установленого порядку проходження служби особами, зазначеними в **пункті 76** цього Положення, здійснюється Міністерством внутрішніх справ та його органами.

85. Переведення осіб середнього, старшого і вищого начальницького складу з органів внутрішніх справ до Збройних Сил, у війська і органи Комітету державної безпеки СРСР у зв'язку з призначенням їх у персональному порядку на дійсну військову службу може провадитися за погодженням відповідно з Міністерством оборони СРСР або Комітетом державної безпеки СРСР з урахуванням їх бажання і оформляється наказом Міністра внутрішніх справ, начальників управлінь внутрішніх справ Кримської АРСР, областей і м. Києва.

86. На час тривалої відсутності осіб начальницького складу, на яких поширюється дія цього Положення і за якими зберігаються місце роботи і посада відповідно до законодавства, у тому числі тих, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами або відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а у разі, коли дитина потребує домашнього догляду, - у відпустці тривалістю, визначеною у медичному висновку, але не більш як до досягнення дитиною шестирічного віку, або коли дитина хвора на цукровий діабет I типу (інсулінозалежний), - не більш як до досягнення дитиною шістнадцятирічного віку, а також на час звільнення таких осіб від виконання службових обов'язків у зв'язку із призовом на військову службу дозволяється приймати на посади, збережені за такими особами, за результатами конкурсу на умовах строкового трудового договору (контракту) працівників, які відповідають установленим для цих посад кваліфікаційним вимогам.

{Абзац перший пункту 86 в редакції Постанови КМ № 309 від 07.04.2023}

Прийняття на ці посади державних службовців або інших осіб начальницького складу забороняється.

Порядок тимчасового заміщення таких посад, їх перелік та оплата праці визначаються керівником органу державної влади, в якому проходять службу особи рядового і начальницького складу, відповідно до законів України та інших нормативно-правових актів.

{Пункт 86 в редакції Постанови КМ № 646 від 03.06.2022}

Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ

Постанова; Кабінет Міністрів УРСР від 29.07.1991 № 114

Редакція від **12.04.2023**, підстава — [309-2023-п](#)

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/114-91-%D0%BF>

Законодавство України
станом на 05.02.2026
поточна редакція

114-91-р